

İlişki İnançları Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Cem Ali GİZİR¹

Özet: Bu araştırmanın amacı, Romans ve DeBord (1995) tarafından geliştirilen İlişki İnançları Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlayarak geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir. Araştırmanın verileri Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 742 (434 kız, 308 erkek) üniversite öğrencisinden elde edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bulgular, ölçeğin “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” olarak adlandırılan 6 faktörden oluştuğunu göstermiştir. Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı ile hesaplanan ölçeğin iç tutarlığına ilişkin bulgulara göre ölçeğin yüksek düzeyde güvenirliliğe sahip olduğu görülmüştür. *Anahtar kelimeler:* romantik ilişki, ilişki inançları, rasyonel olmayan inançlar, üniversite öğrencileri.

Abstract: The Adaptation of the Relationship Beliefs Questionnaire: Validity and Reliability Studies. The purpose of this study is to adapt the Relationship Beliefs Questionnaire which was originally developed by Romans and DeBord (1995) to Turkish and investigate the validity and reliability of the scale. The data was collected from 742 (434 girls, 308 boys) university students at Mersin University. Confirmatory factor analysis was used to evaluate the construct validity of the scale. Results of the study indicated that the scale composed of 6 factors namely, “We should be completely open and honest with each other”, “We should be able to read each other's minds”, “We should do everything together”, “We should be able to meet all of each other's needs”, “We should be willing and able to change for each other” and “Romantic idealism”. The results also showed that internal consistency coefficients of the factors as estimated by Cronbach Alpha were highly satisfactory.

Keywords: romantic relationship, relationship beliefs, irrational beliefs, university students.

Giriş

Birçok bireyin yaşamdan doyum sağlamasında, kendini mutlu ve güvende hissetmesinde önemli bir işleve sahip olan temel kaynaklardan birisi, bireyin başarılı yakın ilişkiler kurabilmesidir. Yakın ilişkiler, bireylerin gelişimsel görevlerinin başarıyla tamamlanmasında, arkadaşlıkların pekiştirilmesinde ve mutlu bir evliliğin oluşmasında tamamlayıcı bir role sahiptirler. Sternberg'e göre (1986) yakın ilişki, sevilen kişiyle karşılıklı anlayış ve iletişim temelinde kurulan duygusal bir bağlılığı ifade etmektedir. Aynı zamanda, kurulan yakın ilişkilerin niteliği, bireylerin kişisel ve sosyal uyumlarını, bilişsel gelişimlerini, öz saygı ve başarılarını etkilemektedir.

Yakın ilişkiler kapsamında ele alınan romantik ilişkiler ise kadın ve erkek arasında gelişen tutku, bağlılık ve yakınlığın bileşiminden oluşan bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986). Romantik ilişkiler, bireylerin kimlik ve kişilik gelişimleri ile akademik, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde önemli etkiler oluşturmakta, akran ve aile ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir. Özellikle ilk yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler, gençlerin yetişkin rollerini geliştirme sürecinde olmalarından dolayı ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla, bireylerin ilk yetişkinlik dönemini içeren üniversite yıllarında kurdukları romantik ilişkilerin yetişkinlik döneminde kurulacak yakın ilişkilerinin niteliğini ve evlilik sürecinde eş seçimlerini belirlediği vurgulanmaktadır (Furman, 2002).

Diğer bir deyişle, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik algı ve beklentileri, onlara ilişkisel bir bakış açısı sağlamaktadır. Bu algı ve beklentiler temelinde romantik ilişki sürecini belirleyen en önemli boyut ise romantik ilişki inançları olmaktadır. Özellikle işlevsel olmayan romantik ilişki inançları, ilişkiden alınan doyum, bağlılık ve güven üzerinde oldukça önemli etkiye sahiptirler (Epstein ve Eidelson, 1981). Bu nedenle, bireylerin sahip oldukları

¹ Cem Ali GİZİR, Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Mersin, e-posta: cagizir@mersin.edu.tr

romantik ilişki inançlarının belirlenmesi, onların öznel romantik ilişkilerine yönelik açık ve bilinçli olarak ifade ettikleri beklentilerinin ve sosyal davranışlarının anlaşılmasını büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır (Miga, Hare, Allen ve Manning, 2010).

Son yıllarda romantik ilişkilere yönelik yapılan çalışmalarda büyük oranda, işlevsel olmayan inançların belirlenmesine ve bu inançların romantik ilişkiler üzerindeki etkilerine odaklanıldığı görülmektedir (Epstein, 1986; Eidelson ve Epstein, 1982). Araştırmalara göre, romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan inançları arttıkça bireyler, sürekli olarak eşlerinin olumsuz özelliklerine odaklanmaya başlamakta ve bu durum çiftler arasında çeşitli hayal kırıklıklarına ya da çatışmalara yol açmakta ve romantik ilişkilerin bitmesine neden olabilmektedir (Medora, Larson, Hortaçsu ve Dave, 2002; James, Hunsley ve Hemsworth, 2002; Metts ve Cupach, 1990).

İlgili alanyazında, bireylerin romantik ilişkilerindeki tutum, davranış ve beklentilerini etkileyen temel inançlarına odaklanılmasının önemi sıklıkla vurgulanmaktadır (Baucom, Eepstein, Sayers ve Sher, 1989). Bu nedenle romantik ilişkiler, bireylerin değişen bilişsel ve davranışsal oluşumları olarak ele alınmakta ve bireylerin sahip olduğu ilişki inançları, gelecekte yaşanabilecek ilişkiler karşısında romantik aşkın içeriğinin analiz edilmesinde kullanılmaktadır (Duck ve Wright, 1993).

Türkiye’de ilişki inançlarını ele alan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların çoğunlukla evli çiftlerin romantik ilişki inançları üzerine odaklandığı ve üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarına yönelik araştırmaların oldukça sınırlı sayıda gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Küçükarslan, 2011). Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının belirlenmesi, özellikle romantik ilişkilerde zorluklar yaşayan gençlerin duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılmasına önemli oranda destek sağlayacaktır. Bu nedenle, İlişki İnançları Ölçeği’nin genç yetişkinlerin romantik ilişki inançlarına yönelik çeşitli çalışmalar yapan araştırmacılara katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Bu bakış açısıyla bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarını belirlemeye yönelik çeşitli çalışmalarda kullanılabilir bir ölçek olan İlişki İnançları Ölçeği’ni (Romans ve DeBord, 1995) Türkçe’ye uyarlayarak geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Mersin Üniversitesi’nde 2010-2011 yılında öğrenim gören 742 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Örneklem 434’ü (% 58.5) kız ve 308’i (% 41.5) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş uzamı 19 ile 25 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.53 (SS=1.70) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

İlişki İnançları Ölçeği

Romans ve DeBord (1995) tarafından geliştirilen İlişki İnançları Ölçeği (İİÖ), romantik ilişkilere yönelik belirlenen ve işlevsel olmayan temel ilişki inançlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Özgün ölçek, toplam 71 maddeden oluşmakta ve sırasıyla “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” (14 madde), “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz” (7 madde), “Her şeyi birlikte yapmalıyız” (8 madde), “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” (9 madde), “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” (9 madde), “Aramızdaki her şey mükemmel olmalı” (7 madde), “İyi ilişkilerin sürdürülmesi kolay olmalıdır” (6 madde), “Romantik bir ilişki yaşamadan asla tamamlanmış olmayız” (5 madde) ve “Romantik idealizm” (6 madde) olarak adlandırılan 9 faktör içermektedir.

Katılımcılar, ilgili maddeleri 6’lı Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamakta olup, İİÖ’den alınabilecek en düşük puan 71 ve en yüksek puan ise 426’dır. Ölçekten alınan yüksek puanlar rasyonel olmayan romantik ilişki inançlarına işaret etmektedir. Özgün ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach alfa değeri .95 olup, 9 faktör için Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı .68 ile .91 arasında değişmektedir.

İİÖ’nün Türkçe’ye Uyarlanması

İİÖ’nün Türkçe’ye uyarlanması sürecinde öncelikle ölçeğin özgün formundaki her bir madde araştırmacı ile İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı’nda görevli bir öğretim üyesi tarafından İngilizce’den Türkçe’ye çevrilmiştir. Elde edilen iki ayrı çeviri, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü’nde görev yapan ve iyi derecede İngilizce bilen iki öğretim üyesine verilmiştir.

Uzman görüşleri ve geribildirimleri çerçevesinde maddeler üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve her bir maddeyi en uygun şekilde açıklayan ifadelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bir sonraki aşamada, Türkçe formuna son şekli verilen ölçek, Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 45 lisans öğrencisine uygulanmış ve öğrencilerden her bir maddeyi anlaşılabilirlik düzeyinde değerlendirmeleri ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Geribildirimler çerçevesinde en son şeklini alan her bir madde için anlam bütünlüğü sağlandığına karar verilen ölçek kullanıma hazır hale getirilmiştir. Bununla birlikte, özgün İİÖ'de katılımcılar maddeleri 6'lı Likert tipi ölçeğe uygun olarak yanıtlamakta iken Türkçe formunda ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinden ele alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, ölçeğin yapısal geçerlik çalışmaları için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA analizleri, LISREL 8 (Jöreskog ve Sörbom, 1993) programı kullanılarak yapılmıştır. LISREL analizlerinde en çok olabilirlik kestirimleri (maximum likelihood) tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunu (model fit) değerlendirmek için çeşitli modele uyum indeksleri kullanılmıştır. Ki kare (χ^2), oluşturulan modelin veri tabanına mutlak uygunluğunu değerlendiren önemli bir testtir (Bollen, 1989) ancak ki kare testi örneklem büyüklüğüne duyarlıdır ve örneklem sayısı 200'ün üstüne çıktığında genellikle güvenilir sonuçlar vermemektedir (Schumacker ve Lomax, 1996). Bununla birlikte, ki kare'nin sık kullanılan bir ölçüt olması nedeniyle, χ^2/df oranının 2'nin altında olması model uygunluğunu gösteren önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir (Kline, 1998). Öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunu test etmek için ayrıca GFI (Goodness-of-fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1989; Tanaka ve Huba, 1984), AGFI (Adjusted goodness-of-fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1989), CFI (Comparative fit index; Bentler, 1990), SRMR (Standardized root mean square residual; Bentler, 1995) ve RMSEA (Root mean squared error of approximation; Steiger, 1990) gibi araştırmalarda sık kullanılan ölçütlerden de yararlanılmıştır. Öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunun kabul edilebilmesi için GFI, AGFI ve CFI değerlerinin .90 üzerinde, SRMR ve RMSEA değerlerinin ise .05 altında olması gerekmektedir (Schumacker ve Lomax, 1996).

Buna ek olarak, örtük değişken çözümlerinin yorumlanması ve örtük değişkenlerin oluşturulması sürecinde üç önemli ölçüt kullanılmıştır. Birincisi, Kline'nin (2010) çok boyutlu ölçek geliştirme çalışmaları için yapmış olduğu uyarılar ve öneriler dikkate alınarak bir örtük değişkeni (faktör) açıklayan gözlenen değişken (madde) sayısı en az 5 olarak belirlenmiştir. İkincisi, önceden belirlenmiş kuramsal bir modelin test edildiği varsayımıyla, bir örtük değişken içerisinde en yüksek ölçüm değerlerine (parameter estimates), yani faktör yük değerini belirleyen yüksek Lambda ($\lambda \geq .50$) değeri, ilişkilerin manidarlığını gösteren yüksek t değeri ile geçerlik indeksi olarak kullanılabilen yüksek çoklu korelasyonun karesi ($R^2 \geq .30$) değerine sahip olan maddeler öncelikli olarak tercih edilmiştir. Üçüncüsü, kavramsal netlik oluşturmak amacıyla, bir maddenin birden fazla örtük değişkene yüklendiği (crossloadings) modeller tercih edilmemiştir. Özetle, orijinal İİÖ'nün geliştirilmesi süresince kullanılan kuramsal yapı ve istatistiksel sonuçlar dikkate alınmış, oluşan örtük değişkenleri en iyi açıklayan maddeler belirlenerek İİÖ'nün yapı geçerliliğini artırmak amacıyla model üzerinde gerekli görülen değişiklikler DFA'ya uygun olarak yapılmıştır. Ayrıca, ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında faktörlerin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Bulgular

İİÖ'nün Geçerliliğinin İncelenmesi

Bu araştırmada İİÖ'nün yapı geçerliliğini belirlemek ve faktör yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu süreçte, özgün İİÖ'nün kuramsal altyapısını oluşturan ve 71 madde aracılığıyla 9 faktörden oluştuğu öngörülen model başlangıç noktası alınarak ilgili madde gruplarının ölçtüğü faktörler ile bu faktörlere ilişkin özellikler yeniden sınanmıştır.

DFA sonucunda toplam 24 madde düşük ölçüm değerleri ($\lambda < .50$ ve $R^2 < .30$) gösterdiğinden İİÖ'den çıkarılmıştır. Bu maddeler sırasıyla, 5. madde ($\lambda = 0.05$; $R^2 = 0.002$); 10. madde ($\lambda = 0.09$; $R^2 = 0.004$); 16. madde ($\lambda = 0.47$; $R^2 = 0.22$); 17. madde ($\lambda = 0.33$; $R^2 = 0.11$); 25. madde ($\lambda = 0.41$; $R^2 = 0.17$); 29. madde ($\lambda = 0.02$; $R^2 = 0.002$); 33. madde ($\lambda = 0.23$; $R^2 = 0.03$); 36. madde ($\lambda = 0.49$;

$R^2=0.24$); 39. madde ($\lambda= 0.49$; $R^2=0.24$); 40. madde ($\lambda= 0.21$; $R^2=0.03$); 43. madde ($\lambda= 0.48$; $R^2=0.23$); 44. madde ($\lambda= 0.41$; $R^2=0.17$); 45. madde ($\lambda= 0.49$; $R^2=0.24$); 50. madde ($\lambda= 0.05$; $R^2=0.002$); 51. madde ($\lambda= 0.35$; $R^2=0.12$); 54. madde ($\lambda= 0.36$; $R^2=0.13$); 58. madde ($\lambda= 0.42$; $R^2=0.17$); 59. madde ($\lambda= 0.18$; $R^2=0.02$); 60. madde ($\lambda= 0.15$; $R^2=0.02$); 62. madde ($\lambda= 0.49$; $R^2=0.24$); 64. madde ($\lambda= 0.46$; $R^2=0.21$); 67. madde ($\lambda= 0.41$; $R^2=0.17$); 68. madde ($\lambda= 0.38$; $R^2=0.14$) ve 69. madde ($\lambda= 0.49$; $R^2=0.24$) olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte, orijinal ölçekte 3. faktörde yer alan 55. madde (*Partnerim ilişkimiz için zamanından, aktivitelerinden ve arkadaşlarından ödün vermeye istekli olmalı*) ile 5. faktörde bulunan 66. madde (*Partnerim için zamanımdan, aktivitelerimden ve arkadaşlarımdan ödün vermeye istekli olmalıyım*) birbirlerinin bağlı olduğu faktörlere de yüklenmektedirler. Orijinal ölçekte, benzer nitelikler taşıyan bu iki maddenin farklı faktörler altında yer almasının kavramsal açıdan sorun teşkil ettiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın temel ölçütleri dikkate alındığında ve kavramsal netlik oluşturmak amacıyla birden fazla faktöre yüklenmeleri (crossloadings) nedeniyle bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Buna ek olarak, 4. Faktör (*Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız*) içinde yer alan 23. madde (*Partnerimle olan cinsel yaşantım her zaman tatmin edici olmalı*) ile 28. madde (*Birbirine gerçekten aşık olanların, cinsel yaşamları her zaman karşılıklı olarak tatmin edici olmalı*) diğer ilgili maddelerden bağımsız bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum, evli çiftlerle karşılaştırıldığında, çoğunlukla bekar olan üniversite öğrencilerinin cinselliği ilişkilerindeki farklı bir gereksinim boyutu olarak değerlendirildiklerini düşündürmektedir. Bununla birlikte, sosyal ve kültürel süreçlerin de bu farklılaşmada önem taşıdığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Kline'nın (2010) çok boyutlu ölçek geliştirme çalışmalarındaki önerileri dikkate alındığında (teknik olarak 2 maddenin yeterli olduğu belirtilmekle birlikte), en az 5 maddenin oluşturduğu faktörlerin hem kuramsal hem de istatistiksel açıdan geçerliğinin yüksek olacağı belirtilmektedir. Bu çalışmada ortaya konan temel ölçütler dikkate alındığında adı geçen iki maddenin oluşturduğu cinsellik temelli yeni faktör analizden çıkarılmıştır.

DFA analizleri sürecinde gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda 6. faktör (*Aramızdaki her şey mükemmel olmalı*), 7. faktör (*İyi ilişkilerin sürdürülmesi kolay olmalıdır*) ve 8. faktör (*Romantik bir ilişki yaşamadan asla tamamlanmış olmayız*) sadece iki madde ile temsil edildikleri için ve bu çalışmada en az 5 madde içeren faktörler geçerli kabul edildiğinden adı geçen bu faktörler ile kapsamlarında yer alan 6., 7., 8., 18., 37. ve 38. maddeler de ölçekten çıkarılmışlardır. Tablo 1'de yer alan DFA sonuçlarına ilişkin uyum indeks değerleri incelendiğinde, gerçekleştirilen bu değişikliklerden sonra test edilen modellere ait uyum değerlerinin yükseldiği görülmektedir. Bu durum, yapılan değişikliklerin kavramsal açıdan olduğu kadar istatistiksel açıdan da uygun olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 1: İncelenen Modellere Yönelik Uyum İndeksi Değerleri

Modeller*	χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	GFI	AGFI	CFI
Model 1	8569.70	2322	3.69	.060	.083	.75	.73	.77
Model 2	1962.05	844	2.34	.042	.040	.89	.87	.94
Model 3	1770.93	768	2.31	.042	.040	.90	.88	.94
Model 4	1102.81	558	1.98	.036	.035	.93	.91	.96

Model 1: 71 madde ve 9 faktörlü başlangıç modeli.

Model 2: 45 madde ve 10 faktörlü model (2 maddeli cinsellik faktörü dahil).

Model 3: 43 madde ve 9 boyutlu model (2 maddeli 6., 7. ve 8. faktörler dahil).

Model 4: 37 madde ve 6 faktörlü son model.

Tablo 2'de DFA üzerinden elde edilen, maddelerin standardize edilmiş Lambda değerleri, t değerleri ve çoklu korelasyon kareleri görülmektedir. Elde edilen bütün değerler $p<.05$ düzeyinde anlamlıdır. Faktör yüklerini gösteren Lambda değerleri incelendiğinde ise faktör yüklerinin .55 ile .85 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Yapılan DFA sonucunda ortaya çıkan 6 faktörlü İİÖ modeli incelendiğinde, $\chi^2(558) = 1102.81$, $\chi^2/sd = 1.98$, RMSEA = .036, SRMR = .035, GFI = .93, AGFI = .91 ve CFI = .96 değerlerine sahiptir. Elde edilen bu değerler, yukarıda adı geçen maddelerin çıkarılmasıyla oluşan 37 maddelik modelin (Model 4) kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak, İİÖ'nün ayırt edici özelliklere sahip 37 madde ve 6 faktörden oluştuğu doğrulayıcı faktör analizine göre belirlenmiş ve bu model kuramsal ve istatistiksel açıdan uygun ve tatminkar bulunmuştur.

Tablo 2: İİÖ Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R^2 Değerleri

Faktörler ve Maddeler		λ	t	R^2
Faktör 1	Madde 1	.69	20.66	.48
	Madde 14	.71	21.68	.51
	Madde 20	.75	23.26	.56
	Madde 26	.68	20.34	.46
	Madde 35	.70	21.23	.49
	Madde 42	.78	24.64	.61
	Madde 53	.73	22.21	.53
	Madde 71	.59	16.90	.35
Faktör 2	Madde 2	.68	19.52	.47
	Madde 11	.69	20.71	.47
	Madde 21	.79	23.65	.63
	Madde 41	.67	20.26	.45
	Madde 46	.74	21.61	.54
	Madde 63	.69	20.27	.48
Faktör 3	Madde 3	.63	18.20	.40
	Madde 12	.73	22.14	.54
	Madde 22	.85	27.05	.71
	Madde 27	.61	17.23	.37
	Madde 47	.62	17.72	.38
Faktör 4	Madde 4	.66	19.30	.43
	Madde 13	.63	18.34	.39
	Madde 30	.76	23.77	.58
	Madde 48	.57	16.43	.32
	Madde 49	.75	23.30	.57
	Madde 56	.56	15.81	.31
	Madde 65	.73	22.24	.53
Faktör 5	Madde 15	.58	15.65	.34
	Madde 24	.73	20.28	.54
	Madde 31	.72	20.44	.52
	Madde 34	.56	15.55	.32
	Madde 57	.60	17.08	.36
Faktör 6	Madde 9	.55	15.19	.30
	Madde 19	.62	17.17	.39
	Madde 32	.70	19.97	.49
	Madde 52	.65	18.64	.42
	Madde 61	.64	18.29	.41
	Madde 70	.60	15.98	.36

Faktör 1 : “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız” (8 madde).

Faktör 2 : “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz” (6 madde).

Faktör 3 : “Her şeyi birlikte yapmalıyız” (5 madde).

Faktör 4 : “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız” (7 madde).

Faktör 5 : “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” (5 madde).

Faktör 6 : “Romantik idealizm” (6 madde).

Temel ilişki inançlarını betimleyen 6 faktör arasındaki ilişkileri gösteren Pearson korelasyon katsayıları Tablo 3’de sunulmuştur. Görüldüğü üzere, ilgili değişkenler arasında .552 ile .692 arasında değişen oranlarda, pozitif yönde, orta ya da kısmen yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Tablo 3: İİÖ'yu Oluşturan Faktörler Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5	6
1. Birbirimize tamamen açık ve dürüst olmalıyız	-					
2. Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz	.680*	-				
3. Her şeyi birlikte yapmalıyız	.600*	.552*	-			
4. Birbirimizin tüm ihtiyaçlarını karşılamalıyız	.666*	.669*	.692*	-		
5. Birbirimizi değiştirebilmeliyiz	.573*	.587*	.585*	.677*	-	
6. Romantik idealizm	.637*	.561*	.622*	.663*	.562*	-

Bununla birlikte, bazı çalışmalarda orijinal İİÖ'nün toplam puan üzerinden değerlendirildiği gözlemlenmektedir. Faktörler arasındaki korelasyonlar da dikkate alındığında, orijinal ölçekte yer alan faktörlerin hep birlikte tek bir üst boyuta yüklenebileceği sayılıştısından yola çıkarak elde edilen verilere ikinci sıralı faktör analizi (second-order factor analysis) uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, “İşlevsel Olmayan İlişki İnançları” adlı tek bir üst boyuta yüklenen 6 faktörlü İİÖ modeli, $\chi^2(565) = 1081.37$, $\chi^2/df = 1.91$, RMSEA= .036, SRMR= .036, GFI= .92, AGFI= .91 ve CFI= .96 uyum indeksi değerlerini vermektedir. Bu uyum değerleri, tek boyutlu modelin de istatistiksel olarak kabul edilebilir bir yapı geçerliğine sahip olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4’de tek bir üst boyut üzerinden elde edilen 6 faktörlü modelin standardize edilmiş Lambda değerleri, *t* değerleri ve çoklu korelasyon kareleri görülmektedir. Faktör yüklerini gösteren Lambda değerleri incelendiğinde faktör yüklerinin .79 ile .94 arasında değiştiği gözlenmektedir. R^2 ise .63 ile .89 arasında değişen oldukça yüksek değerlere sahiptir. Elde edilen bu değerler, faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4: İİÖ Faktörlerinin Standardize Edilmiş Lambda, *t* ve R^2 Değerleri

Faktörler	λ	<i>t</i>	R^2
Faktör 1	.83	16.01	.70
Faktör 2	.79	15.60	.63
Faktör 3	.87	13.87	.75
Faktör 4	.94	9.60	.89
Faktör 5	.87	11.45	.76
Faktör 6	.87	12.64	.76

İİÖ'nün Güvenirliğinin İncelenmesi

Geçerlik çalışmalarının yanı sıra ölçeğin güvenirliliğini belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda Cronbach alfa değeri Faktör 1 için .89; Faktör 2 için .85; Faktör 3 için .84; Faktör 4 için .85; Faktör 5 için .78 ve Faktör 6 için .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm boyutlara ilişkin Cronbach alfa değeri ise .95 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin tüm faktörlerinin anlamlı ve yüksek düzeyde güvenirliliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, yapılan geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları doğrultusunda 37 madde ve 6 faktörden oluşan bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları işlevsel olmayan bazı romantik ilişki inançlarının tanımlanmasını ve ölçülmesini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilen İlişki İnançları Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliliği araştırılmıştır. Analizler sonucunda adı geçen ölçeğe ait 37 maddenin “Birbirimize karşı tamamen açık ve dürüst olmalıyız”, “Birbirimizin zihnini okuyabilmeliyiz”, “Her şeyi birlikte yapmalıyız”, “Birbirimizin bütün ihtiyaçlarını karşılamalıyız”, “Birbirimizi değiştirebilmeliyiz” ve “Romantik idealizm” olarak adlandırılan 6 faktöre ayrıldığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, İİÖ'nün yapı geçerliğinin bulunduğu işaret etmektedir.

Ayrıca, İÖÖ'de yer alan faktörlerin hep birlikte "İşlevsel Olmayan İlişki İnançları" olarak adlandırılan tek bir üst boyuta da yüklendikleri ve ölçeğin tek boyutlu bir yapı oluşturabildiği bulunmuştur. Bununla birlikte, İİÖ'nün güvenilirlik çalışmaları sonuçlarına göre ise ölçekte yer alan faktörlerin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .79 ile .85 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach alfa değeri ise .95 olup, bu değerler İİÖ'nün yüksek değerlerde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçları ile orijinal İİÖ'nün sonuçları karşılaştırıldığında ortaya çıkan farkların değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Orijinal ölçekte yer alan 71 maddeli ve 9 faktörlü modele karşın, bu çalışmada ortaya çıkan bulgular ölçeğin 37 madde ile 6 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın temel kaynaklarından birinin var olan kültürel farklılıklara bağlı olabileceği varsayılmaktadır. Bununla birlikte, geçmişteki uygulamaların aksine bu çalışmada evli çiftler yerine bekar üniversite öğrencileri çalışma grubunu oluşturmaktadır. Gelişimsel özellikleri ve gelişim görevleri açısından incelendiğinde ve romantik ilişki deneyimi, ilişkinin niteliği ya da deneyim süresi açısından oluşabilecek farklılıkların bazı temel romantik ilişki inançları açısından yaş gruplarına bağlı farklılıklar oluşturabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yetişkinliğe geçiş sürecinde romantik bir ilişkiyi başlatma ve devam ettirme, gelişmekte olan bireylerin yaşamının merkezini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin yaşantılarının önemli bir boyutu romantik ilişkileri ve romantik ilgiyi kapsamaktadır (Demir, 2008). Özellikle üniversite öğrencilerinin yaşadıkları en temel sorun alanlarından birinin romantik ilişkilerdeki zorlanmalar olduğu varsayılmaktadır. Romantik ilişkilerde zorlanmalara yol açan nedenler arasında ise işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının önemli bir yeri olduğu ve üniversite öğrencileri arasında romantik ilişkilerin başlamasını ve gelişimini büyük oranda etkilediği düşünülmektedir. Nitekim, romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan ilişki inançlarının, ilişki doyumunu azalttığı (Sullivan ve Schwebel, 1995), çeşitli iletişim çatışmalarına yol açtığı (Metts ve Cupach, 1990) ve bireylerin ilişkilerinde problem yaşama olasılıklarını artırdığı (Whisman ve Friedman, 1998) belirtilmektedir. Elbette ki, bu tür sorunların varlığının da sağlıklı romantik ilişkilere yol açabileceği ve genç yetişkinlerin temel gelişimsel görevlerinden birini yerine getirememelerine neden olacağı değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, genç yetişkinlerin işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının belirlenmesi sayesinde öğrencilerin öncelikle üniversitedeki sosyal yaşantılarını ve romantik ilişkilerini etkin bir şekilde yeniden değerlendirmelerine ve düzenlemelerine, önemli bir gelişimsel görevi sağlıklı bir biçimde tamamlamalarına katkı sunulacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma ile uyarılma çalışması yapılan İİÖ'nün romantik ilişki inançları kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarda sıklıkla dile getirilen ilişki inançlarını belirlemesi açısından temel bir ihtiyacı karşılar nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ve Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 742 üniversite öğrencisinden elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak nitelendirilebilir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçümler temelinde gerçekleştirildiğinden, ilerleyen süreçte daha geniş ve farklı örneklem gruplarından elde edilecek verilerle İÖÖ'nün psikometrik özelliklerinin incelenmesi yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S. ve Sher, G. (1989). The role of cognition in marital relationships: Definitional, methodological and conceptual issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 31-38.
- Bentler, P. M. (1995). *EQS structural equations program manual*. Encino, CA: Multivariate Software.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107, 238-246.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: John Wiley & Sons.
- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 9, 57-277.
- Duck, S. ve Wright, P. H. (1993). Reexamining gender differences in same gender friendships: A close look at two kinds of data. *Sex Roles*, 28, 709-727.

- Eidelson, R. J. ve Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50, 715–720.
- Epstein, N. ve Eidelson, R. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 9, 13–22.
- Epstein, N. (1986). Cognitive marital therapy: Multi-level assessment and intervention. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4, 68–81.
- Furman, W. (2002). The emerging field of adolescent romantic relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 177–180.
- Harvey, R. J., Billings, R. S. ve Nilan, K. J. (1985). Confirmatory factor analysis of the Job Diagnostic Survey: Good news and bad news. *Journal of Applied Psychology*, 70(3), 461–468.
- James, S., Hunsley, J. ve Hemsworth, D. (2002). Factor structure of the relationship belief inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 26(6), 729–744.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (1993). *Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (1989). *LISREL 7 user's reference guide*. Chicago: Scientific Software.
- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Küçükarslan, M. (2011). *Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Medora, N. P., Larson, J. H., Hortaçsu, N. ve Dave, P. (2002). Perceived attitudes towards romanticism: A cross-cultural study of American, Asian-Indian and Turkish young adults. *Journal of Comparative Family Studies*, 35 (2), 155-76.
- Metts, S. ve Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*, 17, 170–185.
- Miga, E. M., Hare, A., Allen, J. P. ve Manning, N. (2010). The relation of insecure attachment states of mind and romantic attachment styles to adolescent aggression in romantic relationships. *Attachment and Human Development*, 12(5), 463–481.
- Romans, J. S. C. ve DeBord, J. (1996). Development of the Relationship Beliefs Questionnaire. *Psychological Reports*, 76, 1248–1250.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Steiger, J. H. (1990). Structural model evaluation and modeification: An interval estimation approach. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 173-180.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sullivan, B. F. ve Schwebel, A. I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *Family Journal*, 3(4), 298-305.
- Tanaka, J. S. ve Huba, G. J. (1984). Confirmatory hierarchical factor analyses of psychological distress measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 621-635.
- Whisman, M. A. ve Friedman, M. A. (1998). Interpersonal problem behaviors associated with dysfunctional attitudes. *Cognitive Therapy and Research*, 22(2), 149-160.

Extended Abstract

Over the past few years, numerous researchers have explored the correlates of individual's relationship beliefs and their associations with relationship satisfaction (Sullivan & Schwebel, 1995), conflicts between couples (Metts & Cupach, 1990) and relationship problems (Whisman & Friedman, 1998). In these studies, researchers mostly proposed that individual's beliefs related to romantic relationships affect their expectations and behaviors when they involved in such relationships (Baucom, Epstein, Sayers, & Sher, 1989). In other words, the endorsement of certain irrational beliefs about what makes relationships functional and healthy strongly affects the ability

of individuals in order to adjust within a relationship. So, the investigation of the unexplored rational and irrational romantic beliefs is important for various age groups (especially for traditional university students) in Turkey in order to develop some counseling programs for young adults. For this reason, the purpose of this study was to adapt the Relationship Beliefs Questionnaire (Romans & DeBord, 1995) to Turkish and investigate the validity and reliability of the scale.

The sample of the study consisted of 742 (434 girls, 308 boys) university students enrolled in Mersin University. The age of students ranged from 19 to 25 with a mean of 21.53 (SD=1.70).

The Relationship Beliefs Questionnaire (RBQ) which was originally developed by Romans and DeBord (1995) consists of 71 items to which individuals respond on a 6-point Likert type scale. Total scores on the RBQ can change from 71. To 426, with higher scores indicating greater adherence to dysfunctional relationship beliefs. The original scale composed of 9 factors namely, "We should be completely open and honest with each other", "We should be able to read each other's minds", "We should do everything together", "We should be willing and able to change for each other", "Things should always be perfect between us", "Good relationships should be easy to maintain", "One can never be complete without being involved in a romantic relationship" and "Romantic idealism". The internal consistency coefficient of factors estimated by Cronbach Alpha changed between .61 and .91. The total 71-item RBQ scale has an alpha level of .95.

In the present study, confirmatory factor analysis was used to analyze the data by using LISREL (Linear Structural Relations Statistics Package Program) 8.30 for Windows with SIMPLIS Command Language (Jöreskog & Sörbom, 1999). For all the statistical procedures performed, the alpha value of .05 was established as a level of significance and the maximum likelihood (ML) estimation method was used.

The result of the confirmatory factor analysis for the preferred model of RBQ with six latent variables yielded following goodness-of-fit indices: $\chi^2(558) = 1102.81$, $\chi^2/sd = 1.98$, RMSEA = .036, SRMR = .035, GFI = .93, AGFI = .91, and CFI = .96. These indices were deemed adequate to treat the respective observed variable groups as distinct latent variables in the structural model. All parameter estimates were statistically significant ($p < .05$). Moreover, all Lambda-x values, which are the loadings of each observed variable on respective latent variable, ranged from .55 to .85. Thus, the results of the study indicated that the scale composed of 6 factors namely, "We should be completely open and honest with each other", "We should be able to read each other's minds", "We should do everything together", "We should be willing and able to change for each other" and "Romantic idealism". The Pearson correlation matrix indicates that all relationships among factors were positive and significant. Correlations ranged from .55 to .69 among composite factors. The results also showed that internal consistency coefficients of the factors as estimated by Cronbach Alpha were highly satisfactory. The internal consistencies as estimated by Chronbach alpha for the six latent variables of RBQ ranged from .78 to .89. This result indicated that, the reliability evidence for RBQ was highly satisfactory. The total 37-item RBQ scale has an alpha level of .95.

The original nine-factor structure of the Relationship Beliefs Questionnaire was basically adapted to Turkish and basically replicated with Turkish university students in the current study. However, the results of the confirmatory factor analysis indicated only six factors similar for Turkish respondents. The differences between the original factor structure and the observed factor structure can be explained by differences in cultural contexts. In addition, this difference may come from the differences between the samples of the previous studies consisted of married couples and the sample of this study composed of university students. For this reason, the developmental characteristics of both groups should be taken into consideration. To conclude, this study provided preliminary support for the psychometric properties of the Turkish version of the RBQ for university students.